

Ulf Kyrling
Näringslivsutvecklare
Tel: +46 40 675 34 16
Mail: ulf.kyrling@skane.se

Datum 2015-07-08

1 (6)

YTTRANDE från Region Skåne 2015-07-08

Ert dnr:
N2015/2989/HL

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet Service i glesbygd (SOU 2015:35)
(dnr N2015/2989/HL)

Förutsättningar för Region Skånes yttrande

Region Skåne har tagit del av betänkandet som presenteras i utredningen ”Service i glesbygd”. Region Skåne har också svarat på den enkät som av utredningen under hösten 2014 skickades ut till länens handläggare av stöd till kommersiell service och ansvariga för regionala serviceprogram.

Skåne har en omfattande landsbygd. 96% av Skånes yta upptas av landsbygd medan endast en geografi kan betecknas som glesbygd – ön Ven mitt i Öresund. Ven definieras som glesbygd i och med att ön saknar fast landförbindelse.

Landsbygden i Skåne omfattas sålunda i stort sett inte alls av utredningens uppdrag kring att ”analysera förutsättningarna för att stödja tillgången till en grundläggande nivå av kommersiell service och viss offentlig service i de glesbygdsområden i landet som är särskilt sårbara och utsatta” eller de förslag som framkommer i betänkandet *Service i Glesbygd*, varför de synpunkter Region Skåne lämnar i detta yttrande ska ses som generella avseende tillgången till service på landsbygden.

I Skåne har självstyrelseorganet Region Skåne ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna och i egenskap av regional utvecklingsaktör ansvar för det Regionala Serviceprogrammet. Region Skåne har, fram till nu, också ansvarat för de stöd som kunnat utgå till kommersiell service i form av servicebidrag och investeringsstöd. Dessa stöd kommer framöver i stort att hanteras av Länsstyrelsen Skåne.

Sammanfattning

- Vi anser att utredningen *Service i glesbygd* genomfört en grundlig genomlysning av problematiken kring de förutsättningar som gäller tillgången till både kommersiell och offentlig service och servicelösningar på den svenska landsbygden och att de förslag som presenteras i betänkandet bör betraktas som generella slutsatser som bör ha förutsättningar att i dialog mellan nationella, regionala och lokala parter ha stora möjligheter att kunna anpassas utifrån regionala förutsättningar och behov.
- Vi ser mycket positivt på att utredningen förordar att utvecklingsprojekt kommer till stånd för att trygga tillgången till service i den ”glesaste glesbygden”. Samtidigt vill vi understryka vikten av att resultat av utvecklingsprojekt som genomförs i mer tätortsnära landsbygd för att främja tillgången till service på landsbygden tas tillvara, lyfts fram och implementeras i de trakter över hela landet, där så är görligt. Här anser vi att Tillväxtverket har en oerhört viktig koordineringsroll genom att årligen bjuda in till informationsmöten för och emellan regionala och kommunala parter som arbetar med landsbygdsutveckling och service på landsbygden för att på så sätt ta tillvara och sprida goda exempel.
- Vi anser att stöd inte ska ges kontinuerligt och tidsobegränsat till presumtiva stödmottagare, utan istället bör förutsättningarna för stöd årligen analyseras för att fastställa fortsatt behov av stöd eller om nya aktörer, nya innovationer, nya lösningar kan bidra till att lösa den tillgång på service som efterfrågas på orten.
- Nationella medel som avsätts för service och serviceutveckling på landsbygden måste omfatta både kommersiell och idéburen service. Service på landsbygden bedrivs ofta i form av en förening eller kooperativ och för att ge dessa möjlighet att fortsatt bedriva sin verk-

samhet eller att utveckla nya former av service och/eller servicelösningar, måste även serviceställen/serviceinrättningar som drivs av föreningar eller i kooperativ ges möjlighet att ta del av medel för serviceutveckling på landsbygden.

- Vi anser också att nationella medel som avsätts för t.ex. utveckling av lokala/regionala servicelösningar inte får bindas upp i/kopplas till EU-program, vilket riskerar att leda till att dessa medel låses in och görs svåråtkomliga via ett antal utlysningstillfällen under året. Koppling till EU-program omöjliggör också uppväxling med medel från andra former av EU-medel. Nationella medel för utveckling av lokala/regionala servicelösningar måste därför betraktas som nationella och fördelas till den aktör på regional nivå som ansvarar för den regionala tillväxtpolitiken. På så sätt ges möjlighet till flexiblare handläggning och möjlighet att snabbare möta regionala och lokala behov som uppstår.
- Vi anser att åtgärder för att lösa tillgången till service på landsbygden bör utformas på regional nivå utifrån regionala förutsättningar och behov, i dialog mellan kommunen/kommuner och den regionalt ansvariga utvecklingsaktören och att medel för utveckling av kommersiell, offentlig och idéburen service på landsbygden därför, för bästa effekt, bör fördelas till regionala utvecklingsaktörer.
- Vi anser att ett utbyte mellan de två utredningarna *Utredningen om stöd till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygdsområden* (N 2014:01) och *Utredningen för ett stärkt civilsamhälle* (U 2014:4) skulle kunna förbättra möjligheterna för civilsamhället att delta i det regionala och lokala utvecklingsarbetet och samtidigt förbättra möjligheterna för utveckling av nya servicelösningar på landsbygden.
- Då utredningens uppdrag till mindre del omfattar Skåne och Skånes förutsättningar har vi valt att ovan lämna vår mer generella syn på de förslag som kommer fram i betänkandet och lämna mer specifika synpunkter enbart under de kapital som anges nedan.

Kapitel 8

Synpunkt:

- I betänkandet anges på sid.149 vad utredningen anser utgöra grundläggande kommersiell service. Definitionen av grundläggande service, både kommersiell och offentlig, tror vi dock kan variera över landet beroende på var man bor och/eller verkar. Behovet av tillgång på service upplevs också olika på olika håll i landet, samtidigt som synen på vilka aktörer som kan vara utförare av service också varierar.
- I betänkandet föreslås två typer av stöd – båda riktade mot fysiska försäljningsställen av dagligvaror. Vi anser att de föreslagna stödå-

gårderna är alltför snäva och oflexibla för att åstadkomma nya, utvecklingsinriktade möjligheter för tillgång till olika former av servicefunktioner på landsbygden. Vi vill flagga för att de föreslagna stödåtgärderna riskerar att förstärka den traditionella synen på att livsmedelsbutiken är det nav i bygden kring vilken samhällets servicefunktioner bör byggas upp. Mer flexibla stödåtgärder och utvecklingsinsatser skulle ge förutsättningar att bidra till att service i form av tillgång på livsmedel på landsbygden utvecklas från den traditionella fysiska livsmedelsbutiken till utveckling av digitala nätbutiker eller andra mer flexibla och behovsanpassade lösningar. Vi anser att stödåtgärder och initiativ bör tas fram gemensamt av lokala och regionala aktörer som tillsammans utformar de åtgärder som behövs utifrån lokala och regionala behov och förutsättningar.

- I betänkandet nämns kommersiell och offentlig service, medan idéburen service som utförs av föreningar och kooperativ inte framkommer lika tydligt.

Kommentar:

- Cirka 25 % av Skånes befolkning på 1,3 miljoner bor på landsbygden. Närheten till en livsmedelsbutik eller till en drivmedelstation är för närvarande god i Skåne, både vad gäller avstånd och räknat i tid, varför tillgång till dessa servicefunktioner mer sällan ses som avgörande för att kunna bo och verka på landsbygden i Skåne, medan tillgång på bredband via fiber, god mobiltäckning och tillgång till en internationell flygplats många gånger nämns som viktiga förutsättningar för både boende, besökare och företagare på landsbygden. Tillgång till bredband med hög kapacitet är många gånger en förutsättning för utveckling av innovativa lösningar för nya förbättrade servicefunktioner för boende på landsbygden och för ökad konkurrensförmåga för landsbygdslokaliserade företag.

Kapitel 12

Synpunkt:

Utredningen förordar två nya typer av stöd till försäljningsställen för dagligvaror i särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden – dels *stöd till dagligvaruservice av allmänt ekonomiskt intresse*, dels *stöd till servicestrategiska försäljningsställen för dagligvaror*.

- Vi anser att innan beslut om stöd tas bör en grundlig analys genomföras där man bland annat beaktar behov av stödet, syfte med stödet, men även tar hänsyn till de konsekvenser som stödet kan anses föra med sig – för den enskilde butiksägaren, för bygdens befolkning, men även med hänsyn till de hinder ett stöd kan medföra för andra former av utvecklingsinsatser eller utvecklingsaktörer i syfte att öka tillgången till olika former av servicefunktioner. I analysen före beslut om stöd bör lokala, regionala och nationella parter inom den idéburna sektorn, kommunen, regionala utvecklingsaktörer och statliga parter i form av till exempel länsstyrelsen ges möjlighet att yttra

sig och komma med synpunkter. Det stöd som ges bör inte enbart bidra till att bevara eller öka tillgången på service, utan också gynna kommunens roll att värna om sina invånare samt regionens/länsstyrelsens förutsättningar att uppfylla sin roll som regional utvecklingsaktör.

En analys anser vi ha störst betydelse i de fall där stöd till *service-strategiska försäljningsställen* övervägs. Dessa försäljningsställen har en mycket låg nettoomsättning och ett stöd till dessa butiker riskerar att utan en grundlig analys ytterligare cementera den arbetssituation och den livssituation som dessa butiksägare många gånger befinner sig i, med ingen eller dålig lönsamhet, arbete sju dagar i veckan, ingen möjlighet till semesteruttag eller möjlighet till pensionsavsättning, med mera. I dessa fall bör alternativ till stöd övervägas i form av nytt koncept, annan utförare eller andra former för tillgång till eller distribution av den service som efterfrågas. Sker en satsning på kommersiell eller idéburen service i syfte att bevara den service som finns eller sker satsningen för att medverka till utveckling, tillväxt och ökad attraktionskraft?

Analysförfarandet måste också kompletteras med en ekonomisk utredning för bedömning av butikens möjligheter till fortsatt drift och ekonomiska överlevnad.

- Vi anser att de två nya typer av stöd som föreslås i utredningen kan fylla en funktion i vissa enskilda fall, men att stöden måste kompletteras med större generella satsningar från regional och nationell nivå, omfattande både kommersiell och idéburen service och utformas i samverkan mellan offentliga, idéburna och privata aktörer. Exempel på sådana generella satsningar, som inte kan åtgärdas genom enskilda stödinsatser, kan vara kompetenshöjande insatser för den enskilde butiksinnehavaren eller energieffektivisering. (som nämns under kap. 12, § 6.2 sid. 241 Kompetenutveckling för handlare) Dessa större generella satsningar bör då omfatta en större andel av nuvarande lokala eller regionala butiksbestånd.

Dessa generella satsningar ger förutsättningar att inte enbart bidra till att bevara den service som finns, utan också medverka till att det geografiska området runt ett serviceställe i form av en enskild butik eller en ansamling av olika serviceinrättningar, ges möjlighet att utifrån sina egna behov och förutsättningar medverka till att locka fler besökare, fler företag och fler boende och på så sätt bidra till att omsättningen och serviceutbudet i de kommersiella och idéburna verksamheterna ges förutsättningar att öka.

Remissyttrandet har handlagts av Ulf Kyrling, näringslivsutvecklare, Region Skåne och föredragits för Bodil Rosvall Jönsson, näringslivschef, Region Skåne.

Region Skåne
Näringsliv
Malmö 2015-07-08

Bodil Rosvall Jönsson
Näringslivschef

Föredragande

Ulf Kyrling
Näringslivsutvecklare